

ANTIČNE NAJDBE IZ POSAVJA

POROČILO O IZKOPAVANJIH V LETIH 1974—1982

MITJA GUŠTIN

Posavski muzej, Cesta prvih borcev 1, YU-68250 Brežice

Posavje z obsežnim in rodovitnim Krškim poljem ter Gorjanci na jugu in Orlico na severu je bilo razmeroma gosto naseljeno že v eneolitiku, predvsem pa od časa kulture žarnih grobišč dalje. S prihodom Rimljanov v naše kraje pa številne najdbe kažejo na bogato pokrajino s številnimi kmetijami in naselbinami. Podlaga tej antični poselitvi so bila že v predhodnem tisočletju izkrčena polja ter razvita živinoreja in poljedelstvo na plodni zemlji. Tem naravnim danostim sta se pridružili tudi pomembni cestni žili *Aquileia—Emona—Siscia* in *Virunum—Celeia—Siscia* ter izgradnja rečnega pristanišča pri današnjem Drnovem za časa Flavijcev, ki je omogočila reden tovorni promet po Savi navzdol.

Na arheološki karti je označenih preko 30 do sedaj odkritih antičnih najdišč v Posavju in savski soteski do Radeč in Zidanega mosta.¹ Med njimi je najpomembnejše antično mesto v Drnovem — *Municipium Flavium Latobicorum Neviodunum*. Izkopavanja na tem najdišču so odkrila številne ostanke arhitekture in pristaniških konstrukcij ter obsežno in bogato grobišče, v katerem pridatki odsevajo pomen, ki ga je Neviodunum imel kot upravno, prometno in trgovsko središče.² Med antičnimi najdišči Posavja je treba poudariti »dvorac« v Orešju na Bizeljskem³ ter odkritje mitreja v Zgornji Pohanci pri Brežicah.⁴ K tem izstopajočim antičnim odkritjem pa moramo prišteti številne podeželske kmetije — vile rustike, katerih ruševine in grobišča so bila odkrita v okolici Dobove, zaledju Nevioduna v savski soteski, pa tudi visoko v hribih na obronkih Krškega polja.⁵ Z nemirnim 3. in 4. stoletjem se začne zidava utrjenih naselbin, trdnjav in zatočišč. Sem sodi predvsem gradnja trdnjave na Velikih Malencah ter pozneje močno utrjeni naselbini na Ajdovskem gradu nad Vranjem in Svetih Gorah na Bizeljskem.⁶

Arheološka izkopavanja na področju antike so bila v obravnavanem obdobju 1974—1982, razen dolgoletnih sistematičnih raziskav Narodnega muzeja na Ajdovskem gradu in P. Koroščeve na Svetih Gorah, izključno zaščitnega značaja.

Pri delih v peskopopih so bili v Dobovi in na Drnovem odkriti antični zidani vodnjaki,⁷ na Libni pa kamnit tlak iz časa Galijena, ki pokriva železnodobne sloje.⁸ V Gradu nad Podbočjem⁹ so pri širjenju ceste, v Dolnjem Brezovem pa pri izravnavi terena za novo Liscino tovarno¹⁰ naleteli na antične stavbne zidove. Izkopavanje v Levakovi jami pri Šutni je pokazalo žal povsem uničen,

a bogat antičen sloj.¹¹ V Sajevcah so pri ravnanju poljske poti naleteli na antično grobnico, medtem ko so s strojnim rigolanjem za sadovnjak v Brveh povsem uničili antično grobišče s skeletnimi in žganimi pokopi. Ob izkopu zemlje za klet so v središču Dobove naleteli na manjše grobišče z žarnogrobišnimi, antičnimi in slovanskimi pokopi.¹² Pri obnovi cerkve Sv. Martina v Velikih Malencah ter pri oranju na ledini Krivica v Rovišču pa so bili odkriti tudi novi nagrobniki.¹³

Večina navedenih najdišč je bila v arheološki literaturi, še posebej pa med antičnimi najdišči v Arheoloških najdiščih Slovenije že zabeležena. Najdbe in podatki izvirajo predvsem iz časa pred 1. svetovno vojno, deloma pa tudi iz obsežne arheološke dejavnosti v petdesetih in šestdesetih letih ob gradnji magistralne ceste Bratstva in enotnosti Ljubljana—Zagreb ter ob načrtnih raziskavah v Drnovem. Najdbe iz starejšega obdobja hranita Prirodoslovni muzej na Dunaju in Narodni muzej v Ljubljani, iz povojnega pa Posavski muzej v Brežicah. Povsem novi sta lokaciji antičnih kmetij ali zaselkov pri grobišču na Humekovi parceli v Dobovi in v Mihalovcu.

Zaščitni izkopavalni posegi na navedenih antičnih objektih so bili praviloma izvedeni prepozno. Gradbena operativa je že opravila svoje in je bila večina stavbnega in grobnega gradiva uničenega. Kljub temu zaslužijo izkopavanja pozornost tako po svojevrstnih značilnostih posameznega najdišča, kot predvsem zaradi izpopolnjevanja našega vedenja o antični poselitvi naših krajev. Levakova jama pri Šutni z ostanki skeletnih pokopov predstavlja izjemen primer antičnega sakralnega prostora; grobnica v Sajevcah leži sredi gomilnega grobišča starejše železne dobe in potrjuje kontinuiteto uporabe tega pogrebne prostora skozi več obdobj. Podobno je tudi v Dobovi in okolici, saj na parceli Humek, na ledini Gomilice pa tudi v Selah prazgodovinskim grobovom sledijo antični ter celo slovanski pokopi.

Odkritje ostankov vile rustike na Gradcu in najnovejša izkopavanja na hrvaškem Žumberku v Novi vasi kažejo, da so bil tako obsavski kot obsotelski hribi v antiki poseljeni tudi nad 500 in 600 m nadmorske višine.

Gradec nad Podbočjem, obč. Krško

Vas Gradec leži južno od pobočja hriba, na katerem stoji cerkvica Sv. Miklavža (kota 577). Pot v Gradec vodi iz Podbočja preko Šutne strmo navzgor na obrobje Gorjancev mimo Brezja in Prušnje vasi. Lega vasi, predvsem pa antičnega arheološkega najdišča, je visoko nad Krškim poljem, obrnjena bolj proti višjim pobočjem Gorjancev na jugu kot pa pogledu na Krško ravan. S svojo sončno lego predstavlja Gradec še danes bogat poljedelski kraj. V antiki pa je bila kmetija postavljena ob poti, ki je vodila s Krškega polja na vrh Gorjancev ter naprej na Žumberak.

Ruševine antične stavbe so bile odkrite na ledini Grublice. To ime je zapisano že v franciscejskem katastru na parceli 398/1 K. O. Planina (SI. 1). Še do leta 1973 so se na parceli nahajale mogočne kamnite gomile, ki so jih dali kmetje odstraniti, ko so širili cesto Brezje—Gradec. Prav ob širitvi ceste, ki poteka tik parcele, so se v neposredni bližini gomil v useku pokazali ostanki zidu, vezanega z malto, ter kosi keramike in opeke iz antičnega časa.



Sl. 1: Gradec nad Podbočjem, lokacija Grublice na katastrski mapi.
Abb. 1: Gradec über Podbočje, Lage von Grublice auf dem Katastralplan.

O odkritju arheoloških ostalin in odstranitvi gomil je bil obveščen *Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo*, ki je takoj po ogledu spomladi 1974 sprožil zavarovalno izkopavanje. Raziskavo je v mesecu avgustu istega leta izvedla ekipa *Posavskega muzeja* iz Brežic pod vodstvom podpisanega in s sodelovanjem Jožeta Omana iz Ljubljanskega regionalnega zavoda.

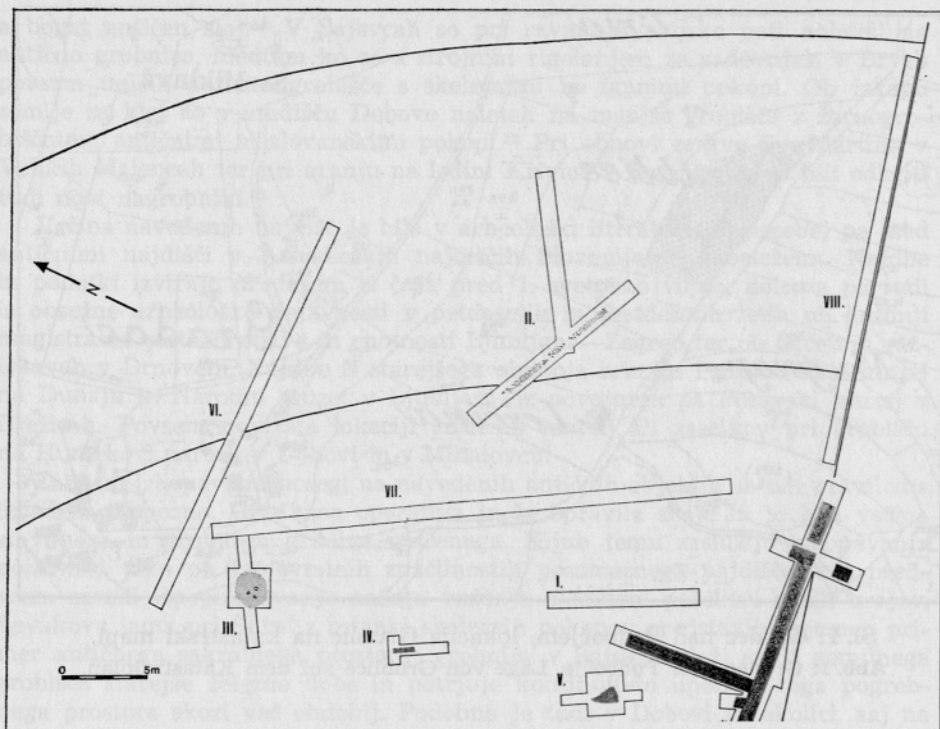
Sondiranje in izkopavanje je bilo osredotočeno predvsem na mesta, kjer so stale gomile — kamnite groblje, ter na odkopavanje zidu, ki so ga odkrili pri širjenju cestišča (Sl. 2). Gomile so se izkazale za recentno tvorbo, saj so nastale iz zbranih in na kup zmetanih kamnitih ruševin, raztresenih po vsej njivi. Tudi ostanki zidu, ki so bili ob cesti najboljše ohranjeni, so proti notranosti njive počasi izginili.

Objekt — Del z malto vezanega zidu širine 60 cm ter do 30 cm ohranjene višine dokazuje, da je na ledini Grublice stal v antiki večji dobro zidan objekt. Žal je bil zid le v predelu ob cesti bolje ohranjen, v notranjosti njive pa so ga s časom povsem izorali. Ob zidu so bile predvsem na področju proti cesti številne keramične najdbe, železni predmeti ter fragment mlinskega kamna, živalske kosti in neznačilni kosi opeke (Sl. 3—4; 5: 1—12).

Obseg izkopanega zidu znaša 16 m v dolžino ter v enem kraku 8 m v dolžino. Širina izkopanega področja je znašala okrog 0,8 m.

Sonda I — Kopana je bila v dolžini 9 m, širini 1 m in v globino 0,40 m do sterilne zemlje. V sondi ni bilo nobene najdbe.

Sonda II — Dolžina sonde je znašala 10,50 m, široka je bila 1 m in globoka 0,40 m. Sonda je bila večinoma prazna, le na enem koncu smo naleteli na skupino



Sl. 2: Gradec nad Podbočjem, izkopavanje 1974.
Abb. 2: Gradec über Podbočje, Ausgrabung im J. 1974.

kamnov, ki so verjetno ostanek temeljne osnove nekega zidu. Razmeroma maloštevilne najdbe so ležale v območju kamnov (Sl. 6: 1—4).

Sonda III — Sondo smo zastavili preko komaj opazne vzpetine v dolžini 6,60 m in širini 0,70 m. Sredi sonde se je pokazala lisa, v kateri je bilo izredno veliko žganine, nekaj keramičnih in železnih fragmentov (Sl. 5: 13—17).

Sonda IV — Zastavljena v manjšem obsegu, saj je bila samo 3,60 m dolga in 0,70 m široka. Naleteli smo na skupino drobnih kamnov, med katerimi so ležali železna obročasta fibula in nekaj fragmentov keramike. Okrog kamnov v ostalih predelih sonde je bila zemlja povsem sterilna (Sl. 6: 6—10).

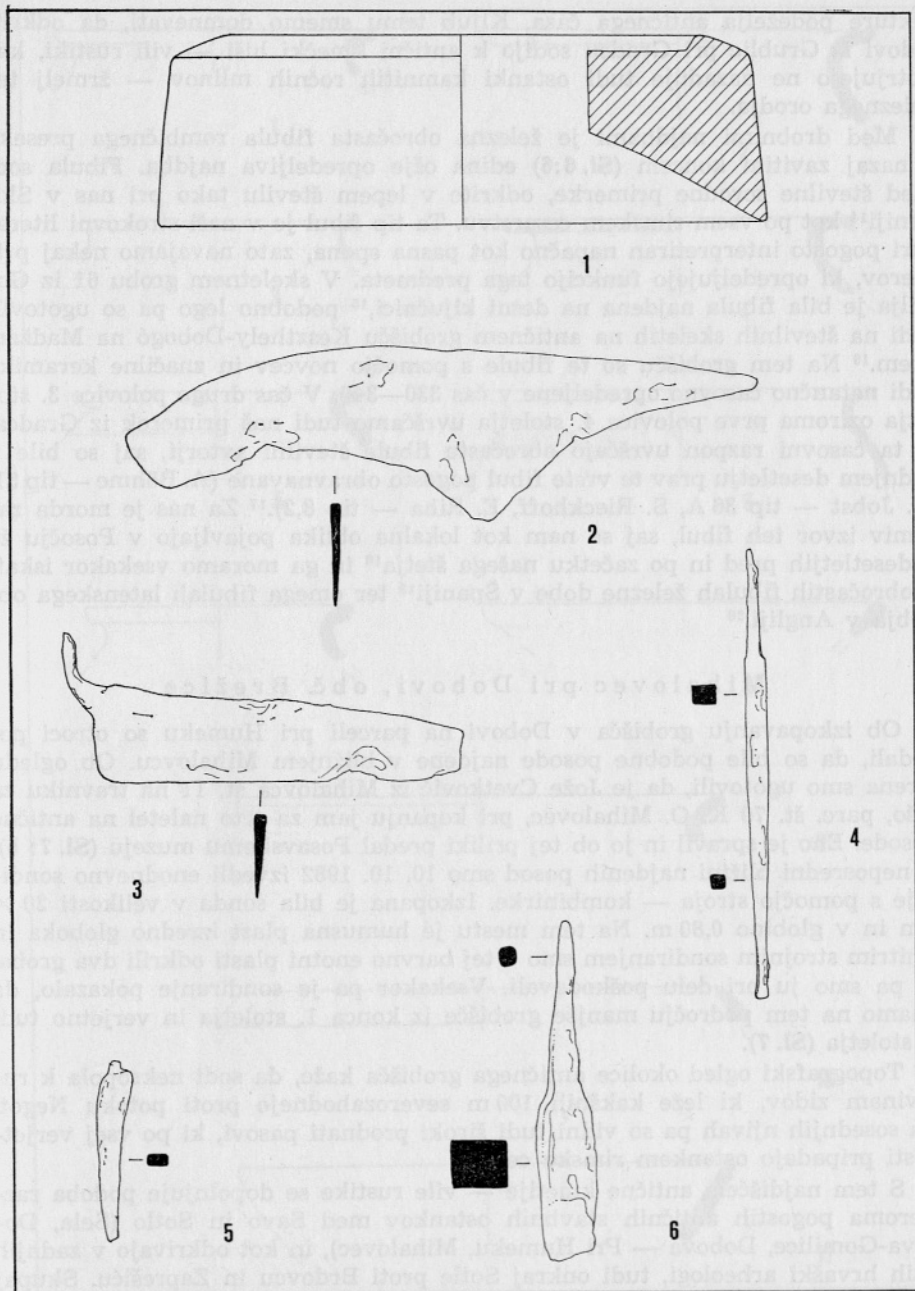
Sonda V — Izkop v dolžini 4,85 m in širini 60 cm smo v predelu, kjer so bili kamni, razširili na 2,25 m. V sondi smo našli le nekaj fragmentov keramike in delček mlinskega kamna (Sl. 6: 5).

Sonda VI — Kopana je bila preko področja domnevnih gomil v dolžini 24 m in širini 0,80 m. Izkazala se je za povsem prazno.

Sonda VII — S to sondo smo želeli preveriti potek zidov objekta. Tega zaradi zasajene kulture na sosednji njivi nismo mogli slediti, zato smo potegnili ob parcelni meji kontrolno sondo v dolžini 23,80 m in širini 0,80 m. Sonda je bila povsem prazna.

Sonda VIII — 30,80 m dolga in 0,90 m široka sonda je bila povsem negativna. Med humusom smo našli nekaj keramike ter železna predmeta (Sl. 6: 11—15).

Ostanki zidov in temeljev so skromni in ne omogočajo rekonstrukcije stavbnega tlorisa in s tem seveda opredelitve poslopja znotraj sklopa stavbne arhi-



Sl. 3: Gradec nad Podbočjem (rekonstrukcije 1/4, ostalo 1/2).

Abb. 3: Gradec über Podbočje (M = Rekonstruktionen 1/4, das Übrige 1/2).

tekture podeželja antičnega časa. Kljub temu smemo domnevati, da odkriti zidovi iz Grublic pri Gradcu sodijo k antični kmečki hiši — vili rustiki, kar potrjujejo ne nazadnje tudi ostanki kamnitih ročnih mlinov — žrnelj ter železnega orodja.

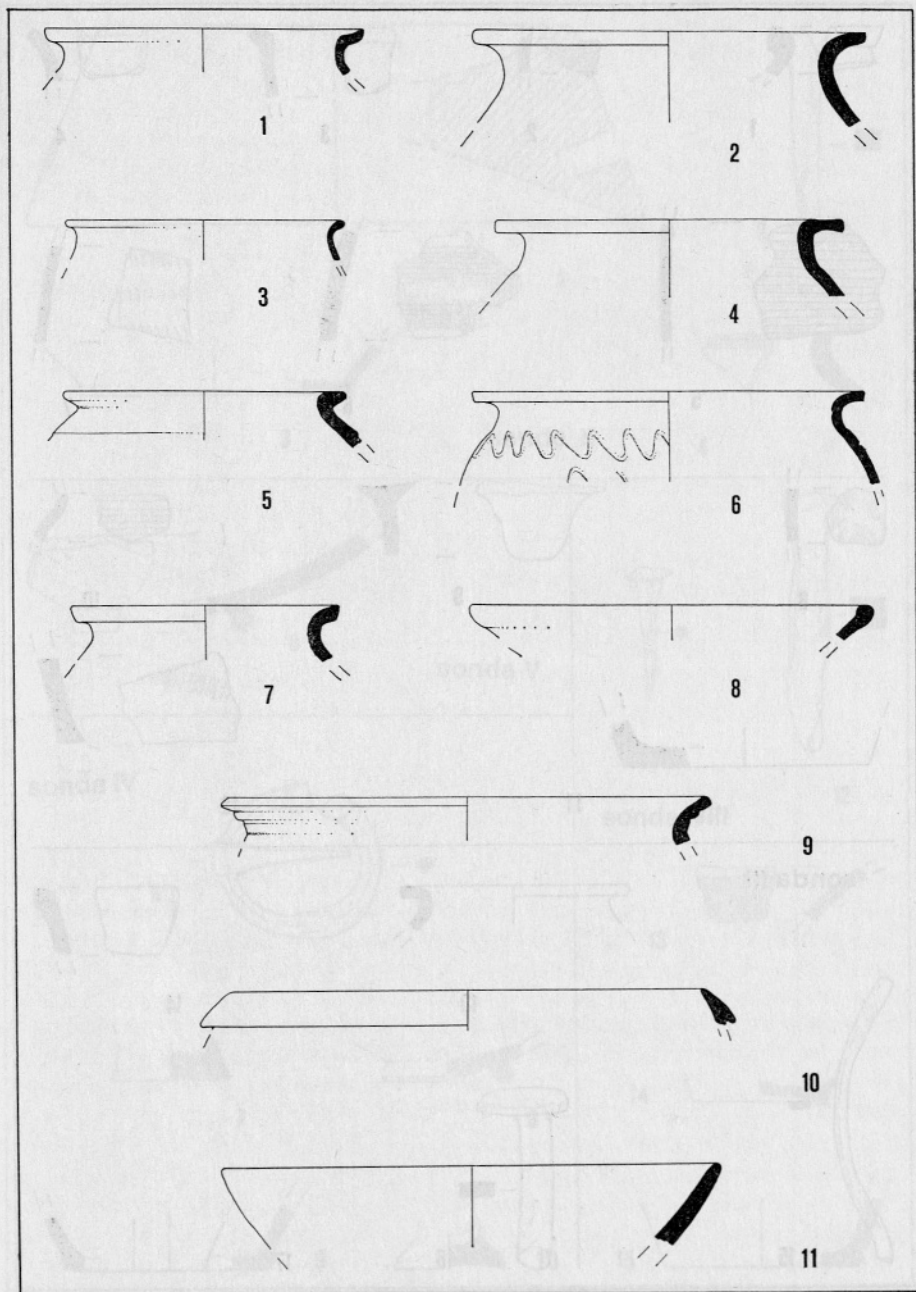
Med drobnimi najdbami je železna obročasta fibula rombičnega preseka z nazaj zavitim koncem (Sl. 6:6) edina ožje opredeljiva najdba. Fibula sodi med številne sorodne primerke, odkrite v lepem številu tako pri nas v Sloveniji¹⁴ kot po vsem rimskem cesarstvu. Ta tip fibul je v naši strokovni literaturi pogosto interpretiran napačno kot pasna spona, zato navajamo nekaj primerov, ki opredeljujejo funkcijo tega predmeta. V skeletnem grobu 61 iz Gostilja je bila fibula najdena na desni ključnici,¹⁵ podobno lego pa so ugotovili tudi na številnih skeletih na antičnem grobišču Keszthely-Dobogó na Madžarskem.¹⁶ Na tem grobišču so te fibule s pomočjo novcev in značilne keramike tudi natančno časovno opredeljene v čas 330—340. V čas druge polovice 3. stoletja oziroma prve polovice 4. stoletja uvrščamo tudi naš primerek iz Gradca. V ta časovni razpon uvrščajo obročaste fibule številni avtorji, saj so bile v zadnjem desetletju prav te vrste fibul pogosto obravnavane (A. Böhme — tip 51, W. Jobst — tip 36 A, S. Rieckhoff, E. Riha — tip 8,2).¹⁷ Za nas je morda zanimiv izvor teh fibul, saj se nam kot lokalna oblika pojavljajo v Posočju že v desetletjih pred in po začetku našega štetja¹⁸ in ga moramo vsekakor iskati v obročastih fibulah železne dobe v Španiji¹⁹ ter omega fibulah latenskega obdobja v Angliji.²⁰

Mihalovec pri Dobovi, obč. Brežice

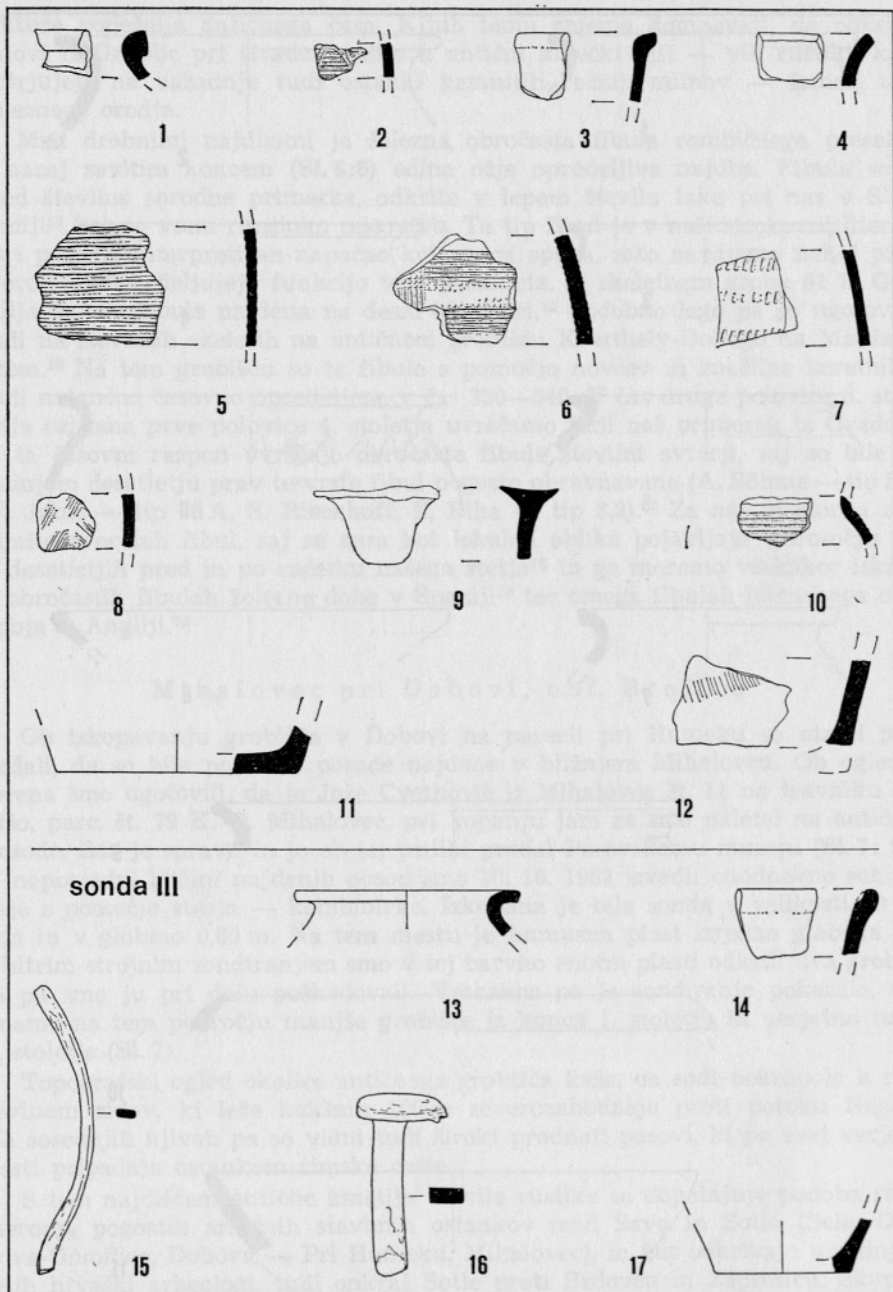
Ob izkopavanju grobišča v Dobovi na parceli pri Humeku so otroci povedali, da so bile podobne posode najdene v bližnjem Mihalovcu. Ob ogledu terena smo ugotovili, da je Jože Cvetkovič iz Mihalovca št. 11 na travniku za hišo, parc. št. 79 K. O. Mihalovec, pri kopanju jam za trto naletel na antične posode. Eno je spravil in jo ob tej priliki predal Posavskemu muzeju (Sl. 7: 5). V neposredni bližini najdenih posod smo 10. 10. 1982 izvedli enodnevno sondiranje s pomočjo stroja — kombinirke. Izkopana je bila sonda v velikosti 20 × 2 m in v globino 0,80 m. Na tem mestu je humusna plast izredno globoka in s hitrim strojnim sondiranjem smo v tej barvno enotni plasti odkrili dva groba, ki pa smo ju pri delu poškodovali. Vsekakor pa je sondiranje pokazalo, da imamo na tem področju manjše grobišče iz konca 1. stoletja in verjetno tudi 2. stoletja (Sl. 7).

Topografski ogled okolice antičnega grobišča kaže, da sodi nekropola k ruševinam zidov, ki leže kakšnih 100 m severozahodneje proti potoku Negot. Na sosednjih njivah pa so vidni tudi široki prodnati pasovi, ki po vsej verjetnosti pripadajo ostankom rimske ceste.

S tem najdiščem antične kmetije — vile rustike se dopolnjuje podoba razmeroma pogostih antičnih stavbnih ostankov med Savo in Sotlo (Sela, Dobova-Gomilice, Dobova — Pri Humeku, Mihalovec), in kot odkrivajo v zadnjih letih hrvaški arheologi, tudi onkraj Sotle proti Brdovcu in Zaprešiću. Skupaj z antičnimi ostalinami ob desnem bregu Save (Dvorce, Podgračeno, Ribnica) se kaže izredna poseljenost območja na obeh straneh Brežiških vrat, podobno kot je bila že v času kulture žarnih grobišč.

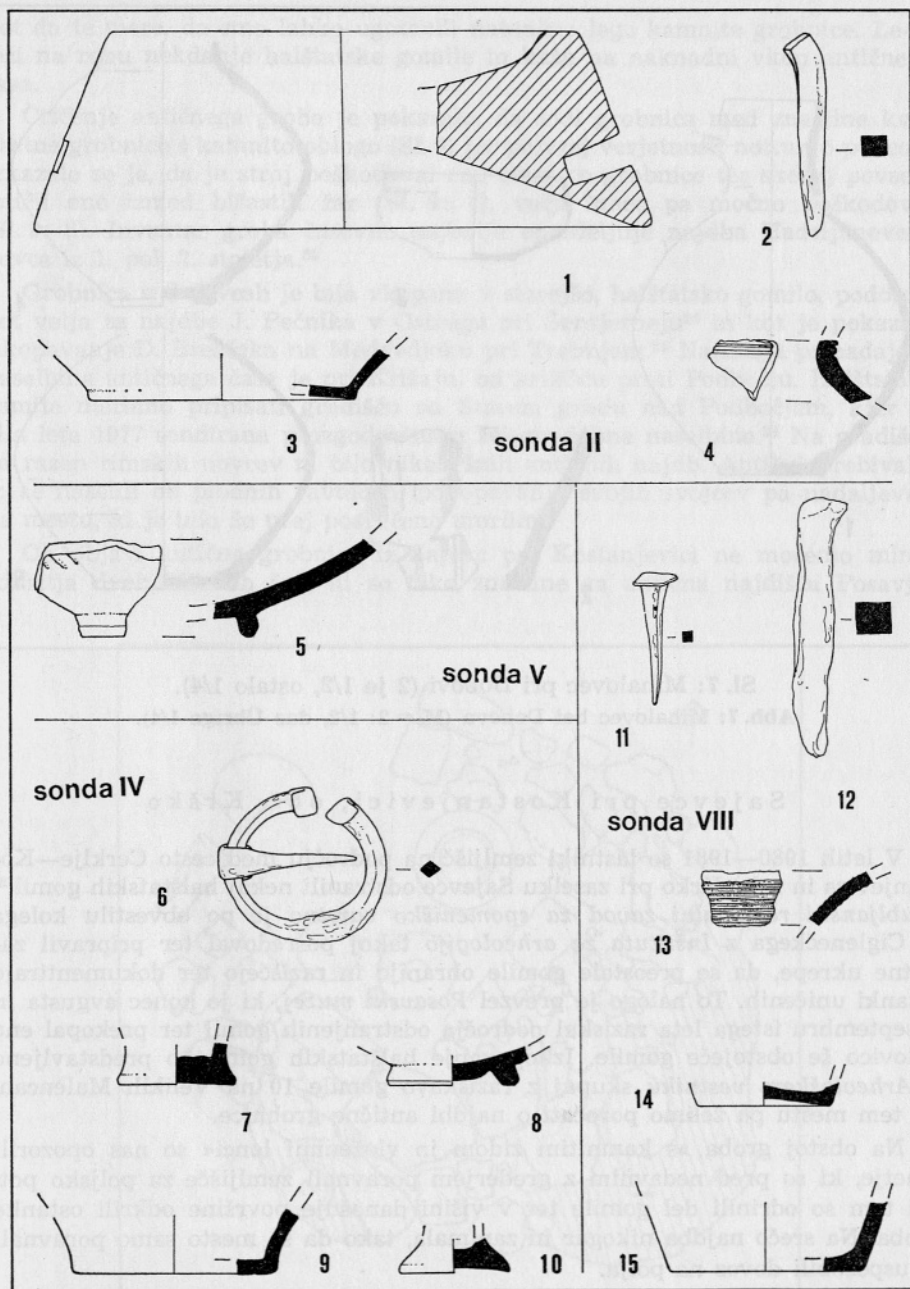


Sl. 4: Gradec nad Podbočjem (rekonstrukcije 1/4, ostalo 1/2).
 Abb. 4: Gradec über Podbočje (M = Rekonstruktionen 1/4, das Übrige 1/2).



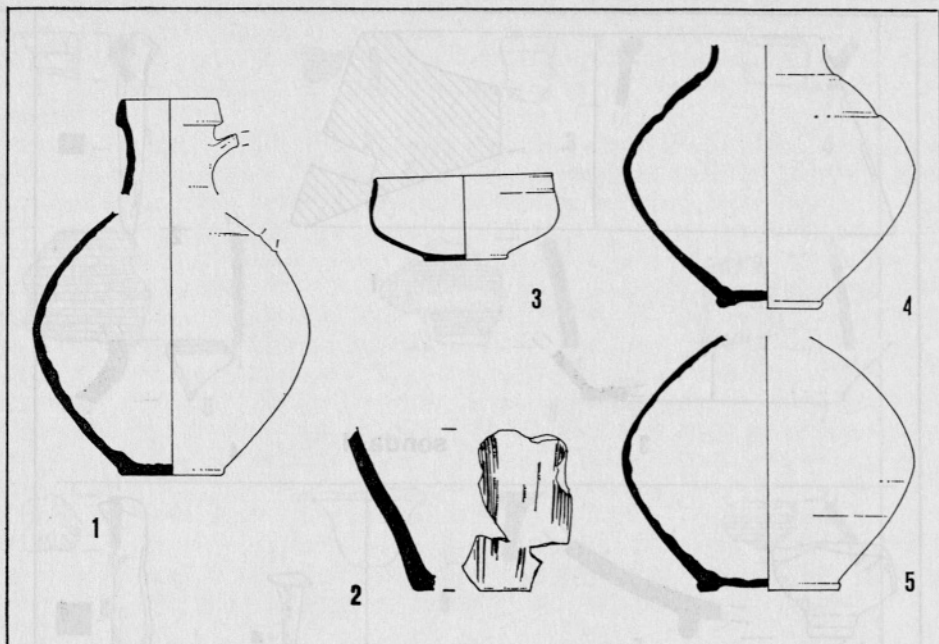
Sl. 5: Gradec nad Podbočjem (rekonstrukcije 1/4, ostalo 1/2).

Abb. 5: Gradec über Podbočje (M = Rekonstruktionen 1/4, das Übrige 1/2).



Sl. 6: Gradec nad Podbočjem (rekonstrukcije 1/4, ostalo 1/2).

Abb. 6: Gradec über Podbočje (M = Rekonstruktionen 1/4, das Übrige 1/2).



Sl. 7: Mihalovec pri Dobovi (2 je 1/2, ostalo 1/4).

Abb. 7: Mihalovec bei Dobova (M = 2: 1/2, das Übrige 1/4).

Sajevice pri Kostanjevici, obč. Krško

V letih 1980—1981 so lastniki zemljišč na področju med cesto Cerklje—Kostanjevica in reko Krko pri zaselku Sajevice odstranili nekaj halštatskih gomil.²¹ Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo je po obvestilu kolega S. Ciglencekega z Inštituta za arheologijo takoj posredoval ter pripravil zaščitne ukrepe, da se preostale gomile ohranijo in raziščejo ter dokumentirajo ostanki uničenih. To nalogo je prevzel Posavski muzej, ki je konec avgusta in v septembru istega leta raziskal področja odstranjenih gomil ter prekopal eno polovico še obstoječe gomile. Izkopavanje halštatskih gomil bo predstavljeno v *Arheološkem vestniku* skupaj z raziskavo gomile 10 na Velikih Malencah, na tem mestu pa želimo poročati o najdbi antične grobnice.

Na obstoj groba »s kamnitim zidom in vloženi lonci« so nas opozorili kmetje, ki so pred nedavnim z grederjem poravnali zemljišče za poljsko pot. Pri tem so odrinili del gomile ter v višini današnje površine odkrili ostanke groba. Na srečo najdba nikogar ni zanimala, tako da so mesto samo poravnali in usposobili dovoz na polja.

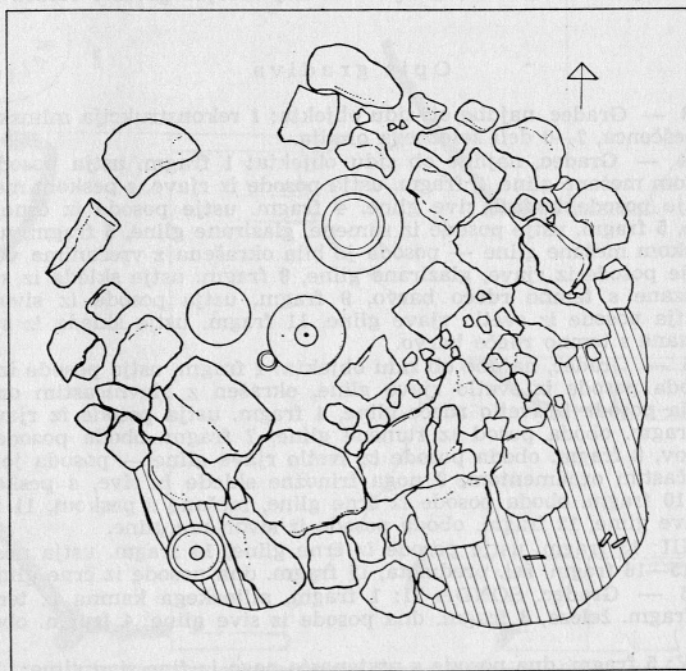
Gomila starejše železne dobe je še zmeraj deloma ohranjena, čeprav kaže, da so jo že v času Schulza ali Pečnika konec 19. stoletja delno izkopali. Načrtno izkopavanje celotne gomile ni bilo mogoče in šele prvo deževje je spralo poljsko

pot do te mere, da smo lahko ugotovili natančno lego kamnite grobnice. Le-ta leži na robu nekdanje halštatske gomile in kaže na naknadni vkop antičnega časa.

Čiščenje antičnega groba je pokazalo, da sodi grobnica med značilne kvadratne grobnice s kamnito oblogo (Sl. 8) ter po vsej verjetnosti notranjo polico.²² Izkazalo se je, da je stroj poškodoval eno stranico grobnice ter skoraj povsem uničil eno izmed hišastih žar (Sl. 9: 4), večji lonec pa močno poškodoval (Sl. 9: 6). Inventar groba časovno najboljše opredeljuje najdba Hadrijanovega novca iz 1. pol. 2. stoletja.²³

Grobnica v Sajevcah je bila vkopana v starejšo, halštatsko gomilo, podobno kot velja za najdbe J. Pečnika v Ostrogu pri Šentjerneju²⁴ in kot je pokazalo izkopavanje D. Breščaka na Medvedjeku pri Trebnjem.²⁵ Najbližja pripadajoča naselbina antičnega časa je pri Križaju, na križišču proti Podbočju. Halštatske gomile moramo pripisati gradišču na Starem gradu nad Podbočjem, kjer je bila leta 1977 sondirana prazgodovinska železnodobna naselbina.²⁶ Na gradišču pa razen rimskih novcev ni bilo nikakršnih antičnih najdb. Antični prebivalci so se naselili ob plodnih ravninah, pokopavanje svojih svojcev pa nadaljevali na mestu, ki je bilo že prej posvečeno umrlim.

Ob objavi antične grobnice iz Sajevc pri Kostanjevici ne moremo mimo odkritja dveh hišastih žar, ki so tako značilne za antična najdišča Posavja,



Sl. 8: Sajevece pri Kostanjevici, načrt grobnice.

Abb. 8: Sajevece bei Kostanjevica, Plan der Grabkammer.

vzhodne Dolenjske ter Bele Krajine.²⁷ Že A. Dularjeva je opozorila na nesprejemljivo tipološko datacijo najstarejših oblik ter s tem v zvezi podvomila v njihovo latensko poreklo.²⁸ Kot tehten argument navaja odsotnost tovrstnih žar na najdiščih, kjer lahko dokažemo nepretrgano pokopavanje tako v poznolatskem kot zgodnjericemskem obdobju: na Šmarjeti, Mihovem ter v Novem mestu — Beletovem vrtu.

Bežen pregled tistih grobnih celot s hišastimi žarami, ki jih je možno na podlagi pridatkov časovno opredeliti, kaže, da se je običaj polaganja žganine v posebej za ta namen izdelano posodo pojavil šele konec 1. stoletja! Večina grobnih celot, ki vsebujejo hišaste žare in so po možnosti datirane z novci ali značilnimi keramičnimi oblikami, sodi v 2. stol. ter 1. pol. 3. stol. Ob že predloženih grobovih v monografiji Petra Petruja ter kasnejših objavah grobov iz Bele Krajine nam te časovne opredelitve potrjujejo tudi grobne celote iz Zloganj,²⁹ Velikega Kamna³⁰ in Sajevc (Sl. 9).

Ni naš namen, razrešiti natančnejše datiranje spremne lončenine in drugega gradiva v antičnih grobnih celotah s hišastimi žarami, temveč ponovno opozoriti na nevzdržno tezo o poznolatskem izvoru hišastih žar. Izdelovalce kot tudi odjemalce hišastih žar moramo iskati v tistih naseljencih, ki so v obdobju Flavijcev dobili mestne pravice v novi naselbini na Drnovem (Municipium Flavium Latobiorum Nevioudunum). Prav v tem času — drugi polovici 1. stoletja pa nastopi intenzivno poseljevanje Vzhodne Slovenije od Posavja pa do Bele Krajine in v ta čas sodijo tudi najstarejše grobne celote s hišastimi žarami.

Opis gradiva

Slika 3 — Gradec, najdbe ob zidu objekta: 1 rekonstrukcija mlinškega kamna iz svetlega peščenca, 2—6 deli železnega orodja.

Slika 4 — Gradec, najdbe ob zidu objekta: 1 fragm. ustja posode iz svetlo rjave, s peskom mešane gline, 2 fragm. ustja posode iz rjave, s peskom mešane gline, 3 fragm. ustje posode iz fine sive gline, 4 fragm. ustje posode iz črne, s peskom mešane gline, 5 fragm. ustje posode iz rumene, glazirane gline, 6 fragm. ustje posode iz sive, s peskom mešane gline — posoda je bila okrašena z vrezanima valovnicama, 7 fragm. ustje posode iz rjave, glazirane gline, 8 fragm. ustje sklede iz svetlo rdeče gline, premazane s temno rdečo barvo, 9 fragm. ustja posode iz sivočrne gline, 10 fragm. ustja posode iz svetlo rjave gline, 11 fragm. ustje sklede iz svetlo rdeče gline, premazane s temno rdečo barvo.

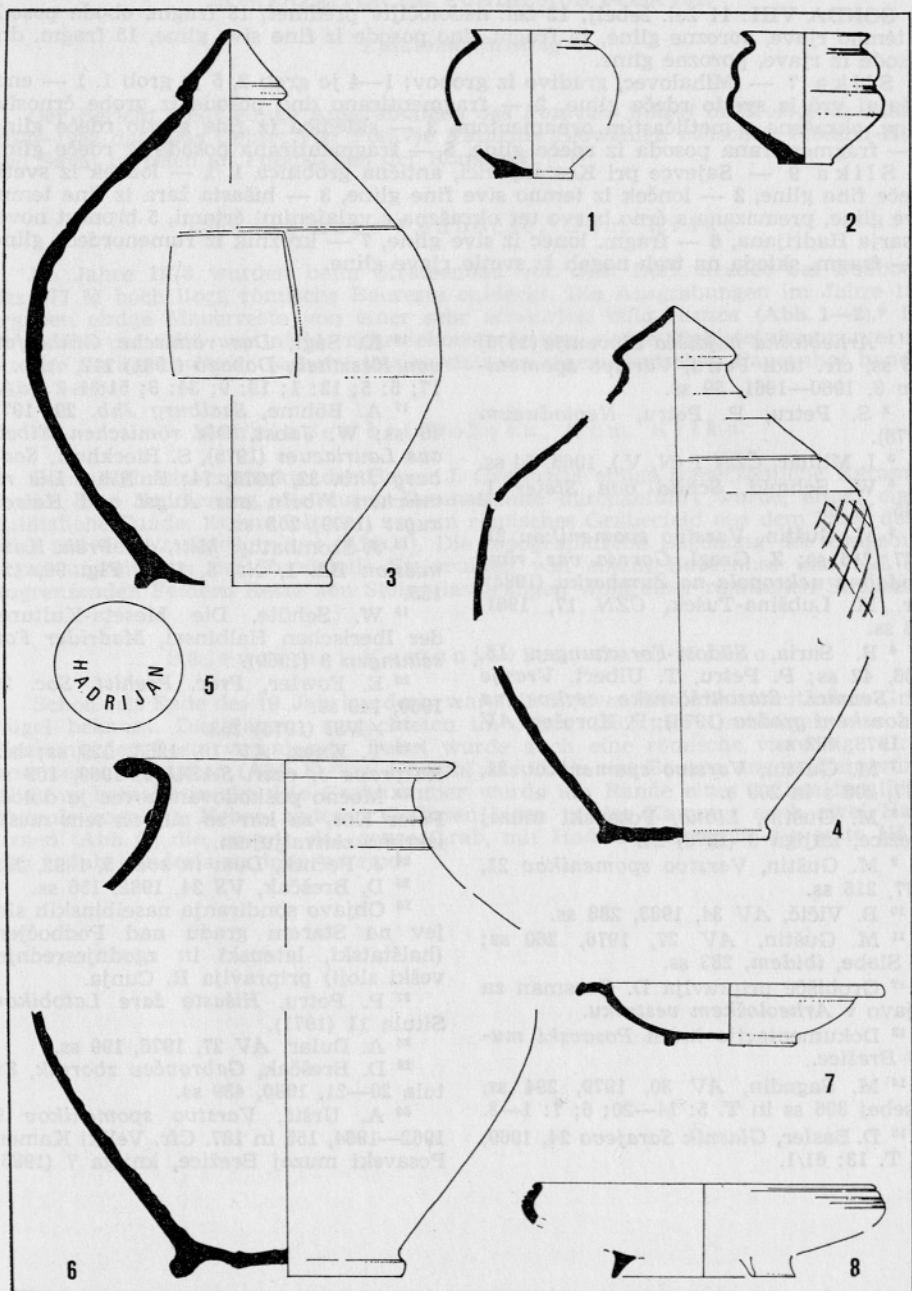
Slika 5 — Gradec, najdbe ob zidu objekta: 1 fragm. ustja posode iz sive gline, 2 fragm. oboda posode iz svetlo rjave gline, okrašen z glavničastim ornamentom, 3 fragm. ustja posode iz svetlo rdeče gline, 4 fragm. ustja posode iz rjave, porozne gline, 5—6 fragm. oboda posod iz rumene gline, 7 fragm. oboda posode, okrašene s pasovi vtisov, 8 fragm. oboda posode iz svetlo rjave gline — posoda je bila okrašena z metličastim ornamentom, 9 noga trinožne sklede iz sive, s peskom mešane grobe gline, 10 fragm. oboda posode iz črne gline, mešane s peskom, 11 fragm. dna posode iz rjave gline, 12 fragm. oboda posode iz sivorjave gline.

SONDA III: 13 fragm. ustje posode iz črne gline, 14 fragm. ustja posode iz rumene gline, 15—16 fragm. žel. predmeta, 17 fragm. dna posode iz črne gline.

Slika 6 — Gradec. SONDA II: 1 fragm. mlinškega kamna iz temno sivega peščenca, 2 fragm. železa, 3 fragm. dna posode iz sive gline, 4 fragm. oboda posode iz sive gline;

SONDA V: 5 fragm. dna posode s prstanasto nogo iz fine sive gline;

SONDA IV: 6 žel. obročasta fibula, 7 noga posode iz rumenordeče gline, 8 noga posode iz svetlo rdeče gline, premazane s temno rdečo barvo, 9 fragm. dna posode iz rumene, porozne gline, 10 fragm. noge posode iz rdečerjave gline;



Sl. 9: Sajevice pri Kostanjevici, keramika (1/4).

Abb. 9: Sajevice bei Kostanjevica, die Keramik (M = 1/4).

SONDA VIII: 11 žel. žebelj, 12 žel. nedoločljiv predmet, 13 fragm. oboda posode iz temno rjave, porozne gline, 14 fragm. dno posode iz fine sive gline, 15 fragm. dno posode iz rjave, porozne gline.

Slika 7 — Mihalovec, gradivo iz grobov: 1—4 je grob 2, 5 je grob 1. 1 — enoročajni vrč iz svetlo rdeče gline, 2 — fragmentirano dno posode iz grobe črnosive gline, okrašene z metličastim ornamentom, 3 — skledica iz fine svetlo rdeče gline, 4 — fragmentirana posoda iz rdeče gline, 5 — fragmentirana posoda iz rdeče gline.

Slika 9 — Sajevec pri Kostanjevici, antična grobnica 1. 1 — lonček iz svetlo rdeče fine gline, 2 — lonček iz temno sive fine gline, 3 — hišasta žara iz fine temno sive gline, premazana s črno barvo ter okrašena z vglajenimi črtami, 5 bronast novc cesarja Hadrijana, 6 — fragm. lonca iz sive gline, 7 — krožnik iz rumenordeče gline, 8 — fragm. skleda na treh nogah iz svetlo rjave gline.

¹ Arheološka najdišča Slovenije (1975) 246 ss, cfr. tudi Petru, *Varstvo spomenikov* 8, 1960—1961, 59 ss.

² S. Petru, P. Petru, *Neviodunum* (1978).

³ I. Mlinar, *ČZN* 1 (N. V.), 1965, 64 ss.

⁴ W. Schmid, *Schild von Steier* 1, 1945, 10 ss.

⁵ M. Guštin, *Varstvo spomenikov* 21, 1977, 215 ss; Z. Gregl, *Gornja vas, rimskodobna nekropola na Žumberku* (1984). Cfr. M. Lubšina-Tušek, *ČZN* 17, 1981, 153 ss.

⁶ B. Saria, *Südost-Forschungen* 15, 1956, 42 ss; P. Petru, T. Ulbert, *Vranje pri Sevnici. Starokrščanske cerkve na Ajdovskem gradu* (1975); P. Korošec, *AV* 24, 1973, 483 ss.

⁷ M. Guštin, *Varstvo spomenikov* 21, 1977, 206 s in 209 s.

⁸ M. Guštin, *Libna*, Posavski muzej Brežice, knjiga 3 (1976) 24.

⁹ M. Guštin, *Varstvo spomenikov* 21, 1977, 215 ss.

¹⁰ B. Vičič, *AV* 34, 1983, 288 ss.

¹¹ M. Guštin, *AV* 27, 1976, 260 ss; M. Slabe, *ibidem*, 283 ss.

¹² Grobišče pripravlja D. Grosman za objavo v *Arheološkem vestniku*.

¹³ Dokumentacijo hrani *Posavski muzej Brežice*.

¹⁴ M. Sagadin, *AV* 30, 1979, 294 ss, posebej 306 ss in T. 5: 14—20; 6; 7: 1—3.

¹⁵ Đ. Basler, *Glasnik Sarajevo* 24, 1969, 34, T. 13: 61/1.

¹⁶ K. Sági, *Das römische Gräberfeld von Keszthely-Dobogó* (1981) 112, Abb. 3: 17; 5: 5; 12: 1; 19: 9; 34: 8; 51: 1.

¹⁷ A. Böhme, *Saalburg Jhb.* 29, 1972, 46 ss; W. Jobst, *Die römischen Fibeln aus Lauriacum* (1975), S. Rieckhoff, *Saalburg Jhb.* 32, 1975, 74; E. Riha, *Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiser-augst* (1979) 205 ss.

¹⁸ J. Szombathy, *Mitt. der Präh. Kommission* Bd. 1, Nr. 5, 1901, Fig. 99, 125, 155.

¹⁹ W. Schüle, *Die Meseta-Kulturen der Iberischen Halbinsel, Madrider Forschungen* 3 (1969).

²⁰ E. Fowler, *Proc. Prehist. Soc.* 26, 1960, 149 ss.

²¹ *ANSI* (1975) 253.

²² T. Knez, *AV* 19, 1968, 229 ss; isti, *Razprave I. razr. SAZU* 6, 1969, 109 ss.

²³ Močno poškodovan novc je določil Peter Kos, za kar se mu na tem mestu iskreno zahvaljujem.

²⁴ J. Pečnik, *Dom in svet* 5, 1892, 223.

²⁵ D. Breščak, *VS* 24, 1982, 156 ss.

²⁶ Objavo sondiranja naselbinskih slojev na Starem gradu nad Podbočjem (halštatski, latenski in zgodnesrednjeveški sloji) pripravlja R. Cunja.

²⁷ P. Petru, *Hišaste žare Latobikov*, *Situla* 11 (1971).

²⁸ A. Dular, *AV* 27, 1976, 199 ss.

²⁹ D. Breščak, *Gabrovčev zbornik*, *Situla* 20—21, 1980, 439 ss.

³⁰ A. Uršič, *Varstvo spomenikov* 9, 1962—1964, 155 in 187. Cfr. Veliki Kamen, Posavski muzej Brežice, knjiga 7 (1985).

RÖMERTZEITLICHE FUNDE AUS POSAVJE

Zusammenfassung

Der Bericht stellt einige Ausgrabungen des *Posavski muzej* in Brežice in Jahren 1974—1982 dar. Das Gebiet von Posavje (östliches Slowenien zwischen Flüssen Krka und Sava) ist reich an Fundstellen der Römerzeit.^{1—13}

Gradec über Podbočje, Gem. Krško

Im Jahre 1973 wurden beim Strassenbau vor dem Dorf Gradec bei Podbočje, das 577 M hoch liegt, römische Baureste entdeckt. Die Ausgrabungen im Jahre 1974 ergaben einige Mauerreste von einer sehr zerstörten *villa rustica* (**Abb. 1—2**).⁹ Der Grundriss der villa war nicht mehr rekonstruierbar, einige Mahlsteinfragmente und eiserne Geräte bewiesen jedoch, dass es sich um einen römischen Bauernhof handelt (**Abb. 3—6**).

Mihalovec bei Dobova, Gem. Krško

Beim Weinbau entdeckte der Bauer J. Cvetkovič einige römische Keramikfunde. Eine Sondierung, die durch Baumaschine durchgeführt wurde, ergab einige zusätzliche Funde. Es handelt sich um ein römisches Gräberfeld aus dem Ende des 1. oder aus dem 2. Jahrhundert (**Abb. 7**). Die topographische Begehung der Umgebung ergab unweit von der Fundstelle Steinruinen von einem Bauernhof und auf den angrenzenden Feldern Reste von Steinpflasterungen wohl einer römischen Strasse.

Sajevce bei Kostanjevica, Gem. Krško

Schon seit Ende des 19. Jahrhunderts waren in Sajevce die hallstattzeitlichen Grabhügel bekannt. Die Bauern vernichteten im Jahre 1982 vier Grabhügel, was eine Grabung der Reste veranlasste. Dabei wurde auch eine römische viereckige Grabkammer ausgegraben (**Abb. 8**).^{21—22} Obwohl das Grab von Bauern angegriffen wurde, blieb es beinahe intakt. Die Grabkammer wurde am Rande eines hallstattzeitlichen Tumulus angelegt. Neben anderen Gefässen lagen in der Kammer auch zwei Hausurnen (**Abb. 9**), die, so wie das ganze Grab, mit Hadrian-Münze in die erste Hälfte des 2. Jahrhunderts zu datieren sind.